Asiantuntijalausunto · Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta · HE 175/2026 vp

Hyvinvointitietoon perustuva budjetointi -pilotti

Markku Malkamäki, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos · 16.10.2026

Lausunnon liitteenä on diaesitys Hyvinvointitietoon perustuva budjetointi (16.10.2026). Tekstin dianumerot viittaavat siihen; dia 2 tiivistää esityksen pääkohdat.

Tiivistelmä

Hyvinvointitietoon perustuva budjetointi -pilotti tarjoaa käytännöllisen menetelmän, jolla talousarviota voidaan lukea nykyisen hallinnonalakohtaisen rakenteen rinnalla myös sen perusteella, mihin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin määrärahat kohdistuvat, mitä niillä pyritään saamaan aikaan ja millaisia tuloksia niillä saadaan aikaan. Pilotti kytkee budjettimomenttien tasolla määrärahat, tuotos- ja vaikuttavuustavoitteet sekä mittarit, joilla tuloksia mitataan.

Menetelmä tekee näkyväksi, mitkä ministeriöt rahoittavat samaa päämäärää, missä syntyy päällekkäisyyksiä tai aukkoja ja miten sopeutus- tai lisäysesitykset kohdistuvat eri hyvinvoinnin ulottuvuuksiin. Momenttitasolle kirjattu tavoite ja mittarit vahvistavat vaikutusketjua määrärahasta tuotoksiin ja edelleen vaikutuksiin.

Eduskunnan kannalta keskeistä on talousarvion läpinäkyvyys. Eduskunta päättää euroista, mutta sillä on vähän tietoa siitä, mitä niillä saadaan aikaan. Kun jokaisella momentilla on tavoite ja mittari, eduskunta voi keskustella myös siitä, mitä rahalla tavoitellaan ja saavutetaanko se. Pilotti ei muuta eduskunnan ja hallituksen työnjakoa, mutta se parantaa tietoa, jonka varassa eduskunta käyttää budjettivaltaansa.

Menetelmä ei edellytä talousarvion rakenteen muuttamista eikä laajaa uutta tiedonkeruuta. Tavoitteet etsittiin momenttien perusteluosista, laeista ja asetuksista sekä ministeriöiden strategioista, ja mittarit valittiin Sotkanetin ja Tilastokeskuksen aineistoista. Pilotti kattaa noin 82 prosenttia vuoden 2026 talousarviosta.

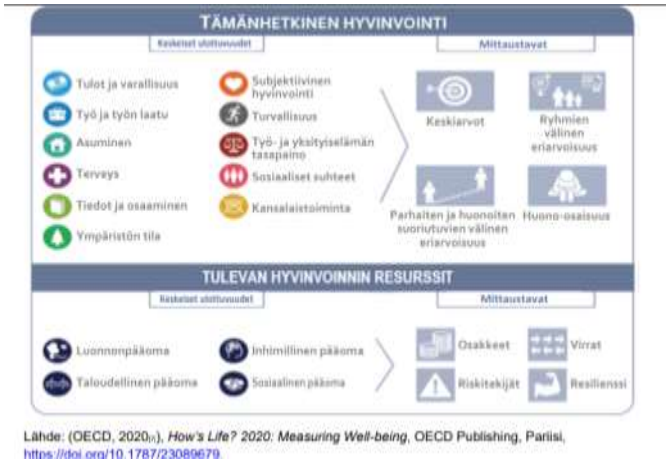
1. Pilotin tarkoitus ja mitä pilotissa tehtiin

Pilotissa testattiin, voidaanko budjettiprosessia tukea ja parantaa liittämällä siihen moniulotteista hyvinvointitietoa, kuten useissa OECD-maissa jo tehdään (diat 3 ja 8).

Pilotissa jokaiselle budjettimomentille kirjattiin seuraavat tiedot:

Tavoite. Momentille määriteltiin tuotos- ja vaikuttavuustavoite talousarvion perustelujen, lakien, asetusten, hallinnonalan strategioiden pohjalta ja joskus myös tutkimuskirjallisuuden perusteella.

Hyvinvoinnin ulottuvuus. Kun vaikutustavoite oli sovittu, se kiinnitettiin (tagattiin) yhteen tai kahteen OECD:n hyvinvointikehikon 11:sta ulottuvuudesta (Kuvio 1 seuraavalla sivulla).

Lähde: (OECD, 2020[1]), *How's Life? 2020: Measuring Well-being*, OECD Publishing, Pariisi, https://doi.org/10.1787/23089679.

Kuvio 1. OECD:n hyvinvointikehikko: yksitoista tämänhetkisen hyvinvoinnin ulottuvuutta ja neljä tulevan hyvinvoinnin pääomaa. Lähde: OECD (2020), *How's Life? 2020*. Dia 4.

Mittari. Tavoitteelle haettiin myös mittari tai mittareita olemassa olevista tilastoista, pääosin Sotkanetistä ja Tilastokeskuksen aineistoista.

Tavoitteet ja hyvinvoinnin ulottuvuudet on määritelty yhdeksän ministeriön määrärahoille sekä valtiovarainministeriön rahoitukselle hyvinvointialueille ja kunnille, yhteensä noin 82 prosentille talousarviosta (dia 9). Mittarit on laadittu pilottiministeriöiden momenteille. Viisi pilottiministeriötä ja valtiovarainministeriön hyvinvointialueosasto tarkistivat THL:n ehdotukset.

Noin kaksi kolmasosaa OECD-maista on kehittänyt hyvinvoinnin seurantaan hyvinvointikehikkoa pitkälti muistuttavan kehikon. OECD:n hyvinvointiulottuvuudet ovat pitkälle yhteneviä YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa. Suomessa THL:n hyvinvointitalouden seurantamittaristo ja valtioneuvoston kestävyysarvioinnin indikaattorit kattavat myös useimmat OECD:n kehikon hyvinvoinnin ulottuvuudet (dia 5).

Koska hyvinvoinnin ulottuvuuksia on monta ja koska tämäntyyppisessä budjettianalyysissä kiinnostus koskee ennen kaikkea vaikuttavuutta, tätä analyysiä kutsutaan myös **moniulotteiseksi, vaikutuksiin keskittyväksi politiikka-analyysiksi.**

Tavoitteiden asettamista ja tagaamista voi havainnollistaa kahdella esimerkillä. Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ohjelma (35.20.33) on ympäristöministeriön 4,65 miljoonan euron siirtomääräraha. Sen tuotostavoite on rahoittaa ohjelmakaupunkien ja hyvinvointialueiden yhteistyöhankkeita, ja vaikuttavuustavoite on, että pitkäaikaisasunnottomien määrä laskee kohti nollaa. Luontevin OECD:n kehikon ulottuvuus, johon tavoite voidaan tagata, on asuminen.

Kuvio 2. Momentin 35.20.33 tavoitteet, ulottuvuus ja mittarit. Lähde: THL, TAE 2026. Dia 11.

Toinen esimerkki, momentti 33.40.60, valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista, on lähes neljä miljardia euroa. Tähän *kokoomamomenttiin* kuuluvat kansaneläke, takuueläke, vammaisetuudet ja eläkkeensaajan asumistuki. Vaikuttavuustavoite, hyvinvointiulottuvuus ja vaikuttavuusmittarit on määritelty seuraavasti:

Kuvio 3. Momentin 33.40.60 tavoite, ulottuvuus ja mittarit. Vaikuttavuustavoite perustuu takuueläkelain, vammaisetuuslain ja eläkkeensaajan asumistukilain tarkoituspykäliin sekä talousarvion luvun 33.40 perusteluihin. Lähde: THL, TAE 2026. Dia 10.

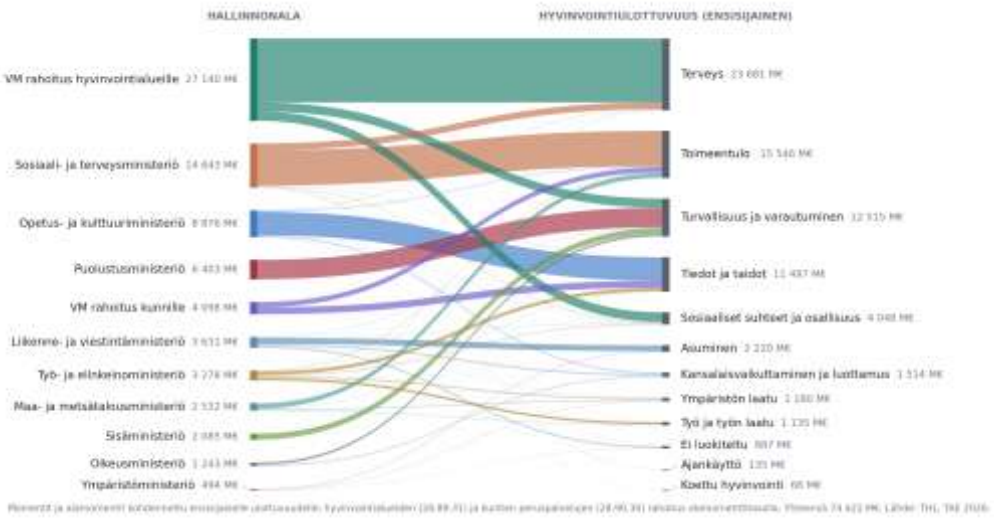
Kokoomamomentti ei estä tavoitteen asettamista. Etuudet ja kohderyhmät ovat erilaisia, mutta rahoituksen tarkoitus on pitkälle samansuuntainen: vähimmäistoimeentulon turvaaminen ja köyhyyden vähentäminen. Vaikuttavuustavoite voidaan lukea suoraan lakien tarkoituspykälistä. Tavoite voidaan kiinnittää OECD:n kehikon tulot-ulottuvuuteen, ja sitä seurataan kolmella mittarilla: eläkeläisten pienituloisuusasteella, toimintarajoitteisten köyhyys- tai syrjäytymisriskillä ja pienituloisten asumiskustannusrasitteella. Lakisääteisissä etuuksissa tuotostavoite on lähes itsestään selvä: etuus maksetaan. Olennaista on vaikutus: vähentääkö etuus köyhyyttä.

Kokoomamomenttien haaste on tietenkin se, että kun yhdellä tavoitteella on kolme mittaria, kokonaiskuva hämärtyy, jos yksi mittari paranee ja toinen heikkenee. Kuva olisi selkeämpi, jos kansaneläke, vammaisetuudet ja eläkkeensaajan asumistuki olisivat omilla momenteillaan, kukin omine tavoitteineen ja mittareineen. Tavoitteiden kirjaaminen tuo siten näkyviin myös momenttirakenteen kehittämistarpeita.

Tarkastellaan ensin, millaisia hyötyjä budjettimomenttien tagaamisesta eri hyvinvoinnin ulottuvuuksiin voi olla. Sen jälkeen tarkastellaan, mitä hyötyjä tuotos- ja vaikuttavuustavoitteiden kirjaamisesta ja tavoitteiden mittareista voi olla.

2. Mitä hyötyä on hyvinvointiulottuvuuksien taggauksesta

Mitkä ministeriöt rahoittavat mitäkin hyvinvoinnin ulottuvuuksista

Kuvio 4. Yhdeksän ministeriön sekä valtiovarainministeriön hyvinvointialue- ja kuntarahoituksen määrärahat ensisijaisen hyvinvointiulottuvuuden mukaan (noin 82 % talousarviosta). Vasemmalla rahoittaja, oikealla ulottuvuus; nauhan leveys kuvaa euroja. Lähde: THL, TAE 2026. Diat 12–13.

Kuvioon 4 on koottu kaikki budjettimomentit sen mukaan, mihin ulottuvuuteen ne on ensisijaisesti tagattu. Kuviosta näkee heti sen, minkä jo tiedämme: suurimmat rahavirrat kulkevat terveyteen, toimeentuloon, turvallisuuteen sekä tietoihin ja taitoihin. Kiinnostavaa on myös se, että lähes jokainen ministeriö rahoittaa useampaa kuin yhtä ulottuvuutta. Kuhunkin ulottuvuuteen kohdistuu keskimäärin kahdeksan ministeriön menoja. Mikään hyvinvoinnin haaste ei ole yhden ministeriön yksinoikeus.

Yhteisiä päämääriä on siis enemmän kuin hallinnon rakenteesta näkee (dia 7). Tämä on luokittelun ensisijainen arvo. Jos ministeriö ei tiedä, mitä muut tekevät saman ongelman parissa, se ei tiedä, tukevatko toimet toisiaan vai vetävätkö ne eri suuntiin. Eikä tietämättömyys ainakaan paranna kustannustehokkuutta. Sopeutustilanteessa sama kartta näyttää, mille ulottuvuuksille vähennys osuu ja kantaako samaa tavoitetta moni momentti vai jääkö tuki jonkin ongelman ratkaisuun yhden momentin varaan.

Kuvio 4 ja kuviot 5 ja 7 alla kuvaavat vaikutusketjun alkupäätä, panoksia. Kuviot kertovat, paljonko voimavaroja kuhunkin ulottuvuuteen tai ongelmaan on kohdennettu. Suuri rahamäärä ei tarkoita hyvää tulosta, eikä pieni huonoa. Tuotoksista ja vaikutuksista kertovat vasta momenttien tavoitteille asetetut mittarit.

Sama euro palvelee useaa tarkoitusta

Kuviossa 5 alla on visualisoitu, mitä tarkoittaa ja miltä näyttää, jos momentti on tagattu kahteen eri OECD:n kehikon hyvinvointiulottuvuuteen. Kuviossa 5 ovat kaikki momentit, joiden ensisijainen ulottuvuus on tiedot ja taidot, jaoteltuina sen mukaan, mihin ne on kiinnitetty toissijaisesti.

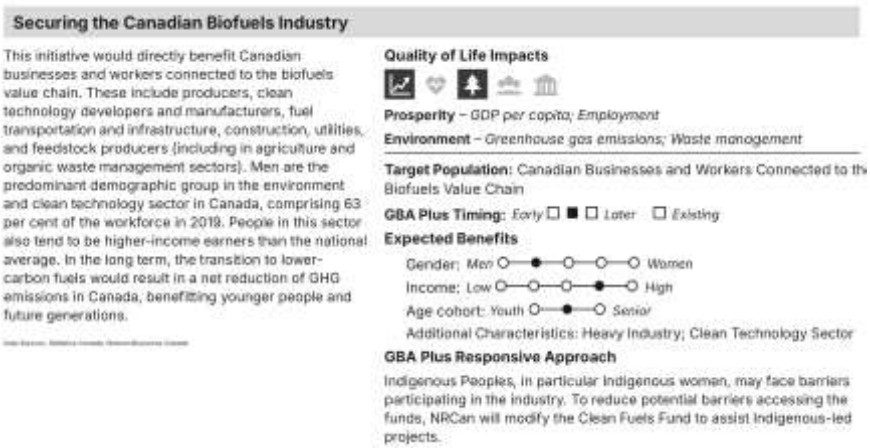
Kuvio 5. Momentit, joiden ensisijainen ulottuvuus on tiedot ja taidot, toissijaisen ulottuvuuden mukaan. Lähde: THL, TAE 2026. Dia 14.

Tietoihin ja taitoihin kohdistuu ensisijaisesti 11,5 miljardia euroa, mutta siitä vain 29 prosenttia palvelee yksinomaan oppimista. Loput ovat samalla työvoimapolitiikkaa, tulonsiirtoja tai työn ja perheen yhteensovittamista. Toissijainen ulottuvuus tuo esiin sen, minkä yksi luokka peittäisi: momentti edistää hyvinvointia usealla ulottuvuudella. Kahdeksalla eri ministeriöllä on joku tai joitain budjettimomentteja, jotka on ensisijaisesti tagattu tietoihin ja taitoihin: OKM ei ole ainoa, joka on vastuussa kansakunnan tietojen ja taitojen kartuttamisesta ja siihen liittyvistä haasteista.

Jakautumisvaikutukset

Jakautumisvaikutuksia voidaan tarkastella samalla kehikolla. Kanadassa jokaisesta talousarvion uudesta toimesta esitetään, mihin elämänlaadun ulottuvuuksiin se vaikuttaa, kenelle hyöty kohdistuu ja mitä tehdään niille ryhmille, jotka jäisivät muuten ulkopuolelle. Esimerkiksi kuvion oikean puoliskon keskellä Expected Benefits arvioi, hyödyttääkö kyseinen momentti enemmän miehiä vai naisia, matalan vai korkean tulotason ryhmiä sekä nuoria, vanhoja vai keski-ikäisiä.

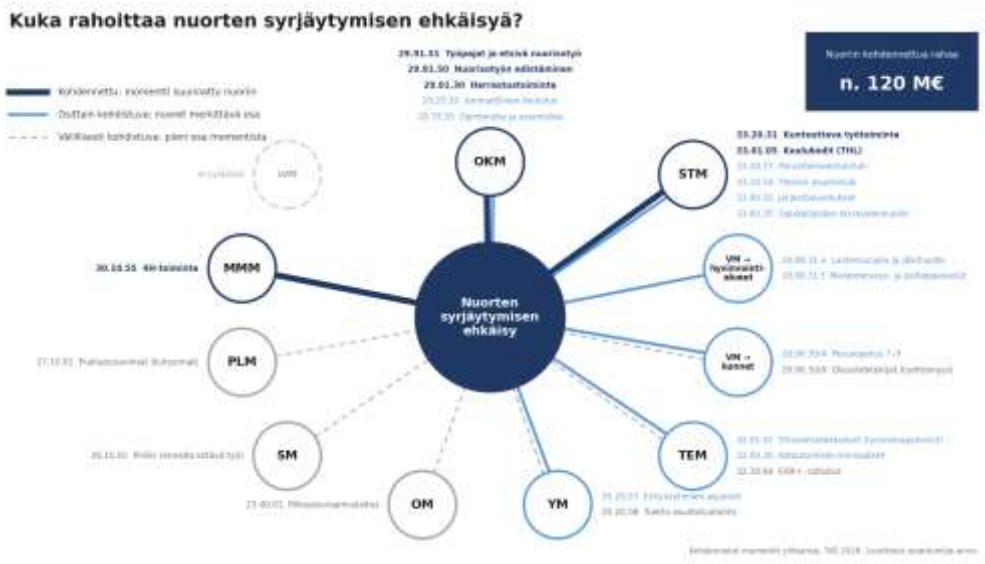
Jakautumisvaikutukset: Kanadan esimerkki

Kuvio 6. Ote Kanadan budjettiasiakirjasta (*Budget Impacts Report*): yhden budjettitoimen vaikutukset elämänlaadun ulottuvuuksiin ja hyötyjen jakautuminen sukupuolen, tulotason ja iän mukaan. Lähde: Government of Canada. Dia 18.

Kehikkoa voidaan käyttää myös yksittäisten politiikkakysymysten analysointiin (dia 17). Tällainen tarkastelu edellyttää ulottuvuuksien lisäksi kohderyhmämerkintää. Seuraavassa kuviossa on tagattu nuoret ja erityisesti momentit, jotka kohdistuvat syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin.

Kehikolla voi tarkastella yksittäistä politiikkakysymystä

Kuvio 7. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvät momentit rahoittajittain. Tumma viiva: momentti on suunnattu nimenomaan nuoriin. Vaalea viiva: nuoret ovat merkittävä osa kohderyhmää. Katkoviiva: vain pieni osa momentista liittyy teemaan. Viivan paksuus ei kuvaa rahaa. Lähde: THL, TAE 2026. Diat 15–16.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä lähes kaikki hallinnonalat ovat mukana, mutta nimenomaan nuoriin kohdennettuja momentteja on vain kolmella: opetus- ja kulttuuriministeriöllä, sosiaali- ja terveysministeriöllä sekä maa- ja metsätalousministeriöllä. Nuoriin kohdennettua rahaa on noin 120 miljoonaa euroa. Tätä politiikkakokonaisuutta rahoittavat useimmat ministeriöt, mutta se on vain harvan ydintehtävä. Tämäntyyppinen tarkastelu voi helpottaa poikkihallinnollista yhteistyötä, kun mietitään tavoitteita ja rahoitusta.

3. Mitä hyötyä on tavoitteiden asettamisesta ja mittareiden valitsemisesta budjettimomenteille?

- Kun jokaiselle momentille on kirjattu tavoite, talousarviosta voi lukea, miksi kukin määräraha on olemassa. Irlannissa tämä osoittautui merkittäväksi muutokseksi: kun tavoitteet tulivat samaan tietokantaan rahan kanssa, voitiin ensimmäistä kertaa kysyä, kertovatko ministeriöiden jo olemassa olevat mittarit tavoitteesta ylipäänsä mitään.
- Kun määräraha, tuotostavoite, vaikuttavuustavoite ja mittari kirjataan samalle tasolle, siis momenttitasolle, ketju rahasta vaikuttavuuteen ei katkea (dia 19). Valtiontalouden tarkastusvirasto on toistuvasti huomauttanut, että vaikutusketjua on vaikea todentaa, kun tavoitteet jäävät yleisiksi, mittarit mittaavat suoritteita eivätkä vaikutuksia ja määrärahan yhteys tavoitteeseen jää heikoksi.
- Tavoite ja mittari voivat muuttaa myös budjettikeskustelun asetelmaa. Kun lisäystä esitetään, voidaan kysyä – valtiovarainministeriössä ja eduskunnassa –, miten momentin tuotokset ovat kehittyneet suhteessa rahaan. Jos määräraha on kasvanut viidenneksen mutta tuotokset vähentyneet viidenneksen, hallinnonalan on vastattava, miten toimintaa aiotaan uudistaa niin, että tulokset paranevat.
- Tavoitteet ja mittarit tuovat hyvinvointitiedon osaksi kustannusvaikuttavuuden arviointia. Irlannissa tulosbudjetointi ja hyvinvointikehikko olivat aluksi erillisiä uudistuksia. Irlannin julkisten menojen ministeriö DPER on viimeisen vuoden aikana koonnut tulosbudjetoinnin, yhdenvertaisuusbudjetoinnin ja hyvinvointikehikon yhden käsitteen alle: *value for money*, joka

vastaa lähinnä kustannusvaikuttavuutta. Hyvinvointitieto ei siten ole erillinen lisä vaan osa sitä, miten arvioidaan, mitä julkisella rahalla saadaan aikaan.

Taggauksen ja vaikuttavuustavoitteiden ja mittarien hyödyt koottuna

Mitä talousarviosta nähdään	Miksi sillä on merkitystä	Mihin tietoon se perustuu
Ketkä rahoittavat samaa päämäärää	Ministeriöt voivat sovittaa toimiaan yhteen, ja päällekkäisyydet ja aukot tulevat näkyviin	Hyvinvoinnin ulottuvuus
Mitä muuta säästö samalla leikkaa	Koulutussäästö voi olla samalla työvoima- tai perhepoliittinen säästö, ja kustannus voi siirtyä toiselle hallinnonalalle	Ensisijainen ja toissijainen hyvinvoinnin ulottuvuus
Mihin sopeutus kohdistuu	Näkyy, mille ulottuvuuksille vähennykset osuvat ja onko jokin tavoite yhden momentin varassa	Hyvinvoinnin ulottuvuus
Miksi momentti on olemassa	Jokaiselle momentille on kirjattu tavoite, jonka voi perustella eduskunnalle ja kansalaisille	Tavoite
Saadaanko rahalla aikaan se, mitä tavoitellaan	Lisäysesitystä voi arvioida sen perusteella, miten tuotokset ja vaikutukset ovat kehittyneet	Tavoite ja mittari
Kertovatko nykyiset mittarit tavoitteesta	Näkyy, mittaavatko mittarit vaikutuksia vai pelkkiä suoritteita	Tavoite ja mittari
Missä momenttirakenne vaikeuttaa seurantaa	Kokoomamomentit, joilla on yksi tavoite ja monta mittaria, voi olla syytä jakaa	Tavoite ja mittari

Taulukko 1. Mitä pilotin tuottama tieto tuo näkyviin ja mihin osaan menetelmää kukin hyöty perustuu. Tavoitteet ja mittarit asetetaan kerran, eikä niitä tarvitse muuttaa vuosittain. Ks. myös diat 21–22.

4. Yhteys valtiovarainministeriön virkapuheenvuoroon

Myös valtiovarainministeriö tunnistaa tarpeen kehittää talousarviota tähän suuntaan. Sen virkapuheenvuoro (2026) ehdottaa tulos- ja talousohjauksen uudistamista sekä määrärahojen, tavoitteiden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvempaa keskinäistä kytkentää. Pilotti on tehnyt tätä kytkentää useiden ministeriöiden kanssa (diat 23–24).

Taulukkoon 2 on koottu virkapuheenvuoron ehdotukset, joihin pilotti liittyy suoraan. Tulos- ja talousohjauksen uudistaminen, kustannusvaikuttavuuden arviointi ja nollapohjainen budjetointi nojaavat ensisijaisesti tavoitteisiin ja mittareihin. Resurssijaon tarkastelu kokonaisuutena nojaa ensisijaisesti hyvinvointiulottuvuuksien tagaukseen. Ensimmäinen sarake taulukossa kertoo, mitä virkapuheenvuoro esittää, toinen sarake, mitä pilotti tarjoaa ja kolmas sarake, mitä muuta täytyy tehdä ja mitä pilotin menetelmillä ei voida toteuttaa.

Virkapuheenvuoro esittää	Mitä pilotti tarjoaa	Mitä jää tehtäväksi
Tulos- ja talousohjausta uudistetaan ja määrärahat, tavoitteet ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus kytketään vahvemmin toisiinsa (s. 36)	Tavoitteet ja mittarit: määrärahat, tuotos- ja vaikuttavuustavoitteet ja mittarit kytketty momenttitasolla; tarkistettu viidessä pilottiministeriössä	Käyttöönotto tulosohjauksessa ja talousarvion valmistelussa; laajennus muille hallinnonaloille
Julkisia menoja arvioidaan kustannusvaikuttavuuden perusteella; karsinta kohdistetaan heikoimmin vaikuttaviin (s. 31)	Tavoitteet ja mittarit: momenttien tavoitteet ja tulokset tulevat vertailtaviksi	Kustannustieto ja vertailuperusteen määrittely

Virkapuheenvuoro esittää	Mitä pilotti tarjoaa	Mitä jää tehtäväksi
Resurssijakoa uusiin tehtäviin tarkastellaan kokonaisuutena, ei lisäysesitysten sarjana (s. 32)	Ulottuvuus: yhteinen luokittelu, josta näkyy, ketkä rahoittavat samaa päämäärää	Päätös resurssien jaosta
Nollapohjainen budjetointi vaalikauden alussa ja aktiivisempi uudelleenkohdentaminen momenttien välillä (s. 35)	Tavoitteet ja mittarit: momenttikohtainen peruste priorisoinnille	Priorisointipäätökset ja niiden prosessi

Taulukko 2. Virkapuheenvuoron ehdotukset, joihin pilotti liittyy. Ensimmäisen sarakkeen muotoilut ovat tiivistyksiä; sivunumerot viittaavat julkaisuun *Luota tulevaan – Valtiovarainministeriön virkapuheenvuoro 2026*. Dia 24.

5. Lopuksi

Budjettimomenttien kiinnittäminen hyvinvoinnin ulottuvuuksiin kertoo, mihin raha kohdistuu. Tavoitteet ja mittarit kertovat lisäksi, mitä rahalla tavoitellaan ja saavutetaanko tavoitteet; varsinaiset vaikutusarvioinnit tehdään erikseen. Pilotti osoittaa, että tämä tieto voidaan tuottaa olemassa olevissa rakenteissa ilman uutta tiedonkeruuta ja muuttamatta talousarvion rakennetta.

Eduskunnan näkökulmasta kysymys on budjettivallan käytön tietopohjasta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on toistuvasti huomauttanut, että talousarvion tavoitteet jäävät yleisiksi ja mittarit kuvaavat suoritteita eivätkä vaikutuksia. VTV:n tilintarkastusneuvos Pekka Ihalainen toteaa, että ministeriöillä on talousarvioprosessissa aiempaa laajemmin harkintavaltaa, että eduskunta päättää viime kädessä lähinnä rahoituspuitteista ja että tulosohjauksen ja budjettiohjauksen välinen suhde on edelleen hyvin ohut (Ihalainen 2025). Eduskunta päättää euroista, mutta sillä on vähän tietoa siitä, mitä niillä saadaan aikaan.

Momenttitason tavoitteet, mittarit ja hyvinvointiluokittelu voisivat parantaa tätä tietopohjaa (dia 21):

- **Perustelu jokaiselle eurolle:** kirjattu tavoite kertoo, miksi määräraha on olemassa ja mitä sillä tavoitellaan.
- **Keskustelu tuloksista, ei vain euroista:** mittarit kertovat, saavutetaanko tavoitteet, ja lisäyksiä ja leikkauksia voi arvioida sen mukaan, mitä ne muuttavat.
- **Kokonaiskuva yli hallinnonalojen:** valiokunnat voivat tarkastella esimerkiksi nuorten syrjäytymistä kokonaisuutena eivätkä vain yhden pääluokan osana.
- **Sopeutuksen vaikutukset näkyviin:** näkyy, mille hyvinvoinnin ulottuvuuksille vähennykset osuvat ja jääkö jokin tavoite yhden momentin varaan.
- **Kansalaisille ymmärrettävä budjetti:** terveys, toimeentulo, asuminen ja osaaminen ovat tuttuja käsitteitä, joiden avulla voi kertoa, mitä yhteisillä varoilla tavoitellaan.

Pilotti ei muuta eduskunnan ja hallituksen työnjakoa. Se osoittaa, että tarvittava tieto voidaan tuottaa olemassa olevissa rakenteissa ja ottaa käyttöön vaiheittain. Seuraava askel on arvioida yhdessä valtiovarainministeriön kanssa, miten menetelmää voitaisiin hyödyntää talousarvion valmistelussa ja eduskunnalle annettavassa tiedossa. THL voi tarjota menetelmän ja luokitteluperusteiden dokumentoinnin sekä valmiin luokittelun noin 82 prosentille talousarviosta.

Lähteet

Valtiovarainministeriö (2026). *Luota tulevaan – Valtiovarainministeriön virkapuheenvuoro 2026.* Valtiovarainministeriön julkaisuja 2026:42.

Valtioneuvosto (2026). *Valintojen Suomi.* Kansliapäälliköiden pääviestit.

OECD (2020). *How's Life? 2020: Measuring Well-being.* OECD Publishing, Pariisi.

OECD (2023). *Economic Policy Making to Pursue Economic Welfare.* Raportti G7-puheenjohtajuudelle.

Department of Public Expenditure (DPER), Irlanti: keskustelut ja kirjeenvaihto 2026.

Ihalainen, P. (2025). *Eduskunnan budjettivalta tarkastajan näkökulmasta.* Valtiontalouden tarkastusvirasto.

Kennedy, F. (2024). *Well-being and the Budgetary Process.* Well-being Policy and Practice Unit, Working Paper No. 7. Dublin.

Government of Canada. *Budget Impacts Report.*